

A nagy kép

Lekció: Lk. 6.37-46

Textus: Róm. 2.1-6, 17-29

2011. nov. 20

Gazdagrét

A vallásosság kudarca

Az evangélium, a Jézus Krisztusról szóló örömhír, nem csak személyes vonatkozásban szólít meg és kezd újat bennünk. Megfordítja egész életünket; amit eddig a magunk által elképzelt történet formált, azt „bekapcsolja”, „felveszi” az Isten nagy, korszakokat átívelő, szabadító történetébe. Ráébredünk arra, hogy a teremtés történet a miénk, hiszen a világ ma is az, amit Isten szeretetéből, jóságából létrehozott. Ma is az vesz körül minket, amit ő alkotott, az adja életünk ritmusát, amit ő létrehozott. Láttuk, hogy a világ elromlásának a története is a miénk, hiszen magunkban hordozzuk mindazt a nyomorúságot, ami az első ember lázadása által jött a világba.

Meghasonlottunk Istennel, a másik emberrel (az ellenkező nemű párral), a természettel, és önmagunkkal is. Beszéltünk arról, hogy Isten mindezek ellenére nem adta fel az ember történetét, hanem segítségére, szabadulására, megváltására sietett. Ezt végzi Izrael, a választott nép által, majd Jézus Krisztusban minden nép számára a mai napon is. A kérdés: hogyan kapcsolódunk be Isten szabadító, helyreállító munkájába – mint egyének, és mint közösség? A válasz - amit Pál apostol a Római levélben ad elénk - az evangélium által, amely Istennek ereje mindenkinek üdvösségére, aki hisz.

Múlt héten láttuk, hogyan akadályozzák szívünk nyilvánvaló vagy éppen elrejtőző bálványai azt, hogy Istennek ez a robbanásszerű ereje („dinamit”) elérjen bennünket. A bálványimádás – ami nem más, mint hogy bármi vagy bárki a teremtmények világából elfoglalja életünkben a teremtő Isten helyét – feltartóztatja, hogy Isten igazsága elérjen, és hamisságban, hazugságban tart. A mai szakaszban Pál folytatja gondolatmenetét. A kérdés továbbra is az, hogy mi akadályozza szívünkben, hogy Jézus Krisztus evangéliuma átformálja az életünket. Ha Pál eddig jobbára a nem zsidókhoz (pogányokhoz) szólt, ezeket a sorait a zsidóknak (vallásosoknak) intézi. A „vallásosság” az evangélium meghamisítása. Olyan, mintha Jézus Krisztus örömhíre lenne, de nem az. Olyan, mintha átformálná az életünk, de mégsem teszi (nem is teheti). Olyan, mintha bekapcsolna az élő Isten munkájába, de végül kiderül, hogy csak egy halott bálványt szolgálunk. A vallásosság kudarca ítéltetett. Lássuk, hogy 1. Hogyan cselekszik a vallásosság? 2. Mi Isten válasza erre? 3. Hogyan léphet az evangélium a vallásosság helyére?

I. Hogyan cselekszik a vallásosság?

Pál apostol tanítását úgy adja elő, hogy egy képzeletbeli személlyel vitázik („*te ítélkező ember*”, „*ha pedig te zsidónak nevezed magadat...*”, stb.). Kiről van szó? Az előző fejezet kontextusában találjuk a választ erre a kérdésre. Korábban Pál a bálványimádással összefüggésben gátlástalan és erkölcsös életről beszélt, ami elsősorban a pogányokat jellemezte. Gondolatmenetét erősen meghatározta a pogány világ korabeli zsidó kritikája. Most azonban éppen a zsidókat szólítja meg, őket testesíti meg a képzeletbeli vitatárs, az „*ítélkező ember.*” „*Pál ... szembeszáll azokkal, akiknek*

oldalán az imént a pogányok elleni vádakat - a bűnök hosszú katalógusát - összegezte. Főérve: a zsidók elítélik ugyan a pogányokat, de tetteikben nem különbek náluk." (Farkasfaly, Római levél, 24). Kálvin pedig így fogalmaz: "Ez a feddés a képmutatókra vonatkozik, kik, midőn a külső szentség látszatával kápráztatják el az emberek szemét, azt gondolják, Isten előtt is biztonságban vannak, mintha bizony becsületesen engedelmeskednének és eleget tennének neki. Pál tehát a durvább bűnök felmutatása után, hogy senki se maradhasson Isten előtt igaz, az olyanfajta szentecskéket támadja meg, akik nem voltak belefoglalhatók az első felsorolásba. (A Rómaiakhoz írt levél magyarázata, 58). Figyeljük meg, hogy Kálvin ezzel a megfogalmazással nem kizárólag a zsidóságról szól (a Római levél történeti kontextusában ők a „vallásosok”), hanem azokról, akik kívülről látszólag Istenhez tartoznak, de a szívük nem az övé. Ezek a „szentecskék” bizony gyakran mi vagyunk. És a vallásosság szentecskéi ítélkező emberek.

Lássuk, mit mond el Pál az ítélkező emberről: „Ezért nincs mentséged, ... mert amikor más felett ítélkezel, magadat ítéled el, hiszen magad is ugyanazt cselekszed, miközben ítélkezel.” Gondoljunk egy pillanat erejéig arra, mennyi ítélkező szó hagyja el a szánk, és milyen ítélkezésekkel teli gyakran a szívünk. Hogy mennyire „szükséges”, hogy embereket kimondva - vagy csak magunkban - „elhelyezzünk” ítéletalkotásainkkal. Szinte folyamatosan zajlik ez legtöbbszörünkben. Pál, az Úr Jézus szavai nyomán(!), azzal szembesít, hogy mindezzel magunkat ítéljük el. Miért? Hogyan működik bennünk az ítélkezés?

Régen ismert lélektani tény, hogy az zavar és háborít fel a másokban legjobban, ami bennünk is jelen van, akár tudunk róla, akár nem. Amit magunkban gyűlölünk, utálunk és elfojtunk (!), az tesz bennünket mások iránt kíméletlenül kritikussá. (Amennyiben nem fojtjuk el, hanem szembenéztünk vele, és Isten előtt hordozzuk alázatban, kegyelemben, reménységben, éppen az ellenkezője történik: együttérzőek és megértőek leszünk.) Amikor az önmagunk iránti elutasítást másra vetítjük ki, hihetetlen vakságban járunk, amit egy idő után mindenki lát, kivéve önmagunk. Ítélezünk, és minden kritikánkkal, vádunkkal, minden szavunkkal önmagunkat ítéljük el.

Van azonban egy másik vetülete is önmagunk elítélésének, amely esetben a „magad is ugyanazt cselekszed” nem szó szerint vétetik. Ez esetben az történik, hogy az ítélkező ember kiválaszt egy területet, ahol életét igaznak tartja, és amelynek alapján mindenkit, aki ebben a dologban nem feddhetetlen, elítél. Mivel meg van győződve arról, hogy ő pl. nem parázna, és mindenkit megítél, aki az (vagy szemében annak tűnik), észre sem veszi, hogy pl. rágalmozó vagy csaló. Annyira saját igazságán dolgozik, és olyan vehemenciával veti meg a paráznákat, hogy teljesen vak észrevenni azt, amit – újfent – mindenki lát, csak ő nem. Ítélezik, és nem veszi észre, hogyan ítéli el önmagát.

Pál keményen szembesít: „Ha tehát mást tanítasz, magadat nem tanítod? Aki hirdeted, hogy ne lopj, lopsz? Aki azt mondod, hogy ne paráználkodj, paráználkods? Aki utálod a bálványokat, templomrabló vagy? Aki a törvénnyel dicsekszel, a törvény megszegésével gyalázod Istent?” Ezen sorok mögött az is fellelhető, ahogy Jézus tanította Isten törvényét. Nemcsak az a házasságtörés, ha valaki megcsalja a társát, hanem már a szív szándéka is az. Nemcsak az a gyilkosság, ha valakiben megforgatjuk a kést, hanem a bennünk élő gyűlölet is. Aki tehát arra használja Isten törvényét, hogy

másokat elítéljen, ahelyett, hogy maga szembenézzen magával, önmagát csapja be és önmagát ítéli el.

Az ige üzenete ezen a ponton nagyon súlyos. Képzeljük el, hogy minden ítélkező szavunk, indulatunk egy napon ott állnak velünk szemben és bennünket ítélnek el. Amint önmagunkra hullnak vissza saját szavaink... ugyanazzal a megfellebbezhetetlen keménységgel, vagy ugyanazzal a képmutató álnoksággal, ahogy kimondtuk őket. A szentecske ráadásul teljes biztonságban tudja magát elvakultságában: „*Azt gondolod, te ember, aki ítélkezel azok felett, akik ilyeneket tesznek, holott magad is ugyanazokat cselekszed, hogy akkor te megmenekülsz Isten ítéletétől?*” És tudjuk a választ: igen, azt. Mert eszünkbe sem jut, hogy mit teszünk... És ez tovább vezet a következő kérdéshez:

II. Mi Isten válasza az ítélkezésre?

Pál apostol egyetlen választ ad: Isten igazságos ítélete. Lássuk, miért!

Először is, bár a vallásos ítélkező ember úgy véli, hogy biztonságban van, hiszen Istenhez tartozik és erről biztosítja őt a törvény ismerete és az Istennel való szövetség jele, amelyet testében hordoz (körülmetékedés), mindez nem menti őt meg Isten igazságos ítéletétől. „*A körülmetékedés valóban használ, ha megtartod a törvényt*” – írja az apostol. Pál vitapartnere abban bíz, hogy mivel külsőleg Istenhez tartozik, élete rendben van. Elvakultságában nem látja, hogy Isten törvényét, Isten akaratát nem betölti, hanem lábbal tapodja, sőt, meg van győződve igazáról és Isten szerinti életéről. De nemcsak abba kapaszkodik, hogy ismeri a törvényt, hanem abba is, hogy külsőleg Istenhez tartozik, amelynek jele a zsidóságban a körülmetélés volt. A vallásos hagyományban való részesezés, a vallásos gyakorlatok megélése, a vallásos ismeret mind-mind azt erősíti számára, hogy élete rendben van Istennel. Pál azonban rámutat arra, hogy ez a külső megfelelés önmagában kevés: „*ha törvénytisztező vagy, akkor körülmetéltséged körülmetéletlenséggé lett.*” A külső nem ment fel a törvény megtartásától, annak hiányában pedig Isten ítéletétől. Hiába minden vallásos díszed (lelkész vagy presbiter felmenők, konfirmáció a Kálvin téren, gyermekkorod óta református kötődés, református iskolázottság, stb), Pál azt mondja, nem vagy jobb a pogánynál. Sőt, látjuk, mindez a vallásos dísz csak hozzájárul ahhoz, hogy hamis biztonságban járjunk.

De ennél többről van szó, ami kiváltja Isten ítéletét: „*Bizony, 'miattatok káromolják az Isten nevét a pogányok között'...*” Nem a pogányok miatt, nem. A vallásosok miatt, Isten népe miatt, a szentecskék miatt, a képmutató ítélkezők miatt, miattunk. Akik azt imádkozzuk, hogy „*szenteltessék meg a te neved*”, megtéretlen és ítélkező természetünkkel azt érijük el, hogy gyalázzák azt a nevet.

Pál rámutat arra, hogy Isten haragja hogyan gyűlik a másokat ítélgető szentecskék felett: „*Vagy megveted jóságának, elnézésének és türelmének gazdagságát, és nem veszed észre, hogy téged Isten jósága megtérésre ösztönöz? Te azonban kemény szívvel és megtérés nélkül gyűjtesz magadnak haragot a harag napjára, amikor az Isten nyilvánvalóvá teszi, hogy igazságosan ítél.*” Mi ítélkezünk, és közben látszólag nem történik semmi. Miért? Mert Isten jóságos, hosszútűró, kegyelmes és elnéző. Vár, hogy megtérjünk, de nem tesszük. És miközben Isten ítélőszékébe ülve tesszük megfellebbezhetetlennek hitt kijelentéseinket – megvetve jóságát – Istenben gyűlik a miattunk való fájdalom, az ellenük való harag. Hiszen őt veti meg a vallásos és ítélkező

ember, aki nem tér meg, mert kemény a szíve. A vallásos embernek a legnehezebb bűnbánatra jutni, hiszen éppen arra épített mindent – és az ítélkezés által is azt tartja fenn – hogy ő jó, vagy legalábbis jobb mint más. Látjátok, miért gyűjti kemény és megtérés nélküli szívvel a haragot? Miért nem veszi észre, hogy Isten jósága megtérésre hívja? Mert képtelenség számára még a gondolat is, hogy elveszett, hogy bűnös, hogy bűnbánatra és megtérésre van szüksége. Minden erejével önmagát igazolja – és minden lépésével önmagát ítéli el.

III. Hogyan léphet az evangélium a vallásosság helyébe?

Az ige egyértelmű választ ad a kérdésre: „Az részesül dicséretben – mégpedig nem emberektől, hanem Istentől -, aki belsejében zsidó, aki nem betű szerint, hanem szívében a Lélek által van körülmetélve.” Pál nyilvánvalóan szembeállítja a külső, ítélkezéssel teljes vallásosságot a belső, a „Lélek által körülmetélt” szívvel. Lássuk először, hogy miért lesz ítélkezővé a vallásos ember, hogy majd azt is láthassuk, mit jelent a szív körülmetélése a Lélek által.

A vallásosság, ahogy eddig beszéltünk róla, automatikusan ítélkezésbe visz. Az a szív lesz ítélkező, amely önmaga biztonságát, önmaga igazságát vallásos hovatartozásában, vallásos teljesítményében véli megtalálni. Az ilyen embernek mindig igazolnia kell, hogy megfelel az elvárásoknak, hogy elég jó. Azért ítélkezik, mert ezáltal önmagát igazolja. Igazolja, hogy különb, valamint igazolja, hogy az az út, amelyen ő jár különb, mint másoké. Ugyanakkor ez a folyamatos ítélkezés és öngazolás sohasem adja meg a szív teljes békességét és nyugalomát, nem nyújtja a teljes elfogadás bizonyosságát, hiszen sohasem tudja az illető, vajon elérte-e már, amit szeretne. Ezért mondtuk, hogy csapdában van: minél inkább öngazol, annál inkább ítélkezik, minél jobban ítélkezik, annál jobban öngazol. Ez a benső működés azokra jellemző, akik szívében feltétlen parancs a megfelelés, akik számára önmaguk elfogadása alapvetően teljesítményhez kötött. Gyakran így formálódnak azok, akik családjukból a megfelelés, a teljesítményhez, elvárt viselkedéshez kapcsolódó elfogadás mintáit hozzák. Az ítélkező, kritikus magatartás megjelenik mind vallásos, mind vallástalan formában. De tény, hogy a vallásos emberek között különösen is fenyeget ez a lelkület. Hogyan szabadulunk meg ettől? Hogyan gyógyul meg kemény és ítélkező szívünk?

Az első, hogy elismerjük, Istennek igaza van velünk szemben – és nekünk semmi igazságunk sincs ő vele szemben. Ítélete alatt vagyunk, és ez igazságos, és semmi nincs, amivel ő tartozna nekünk – a mi vallásos teljesítményünkért. Amikor elismerjük, hogy igaza van velünk szemben, bűnbánatot tartunk, hiszen azt is látjuk, mennyi szennyel vagyunk tele. Megtörik a szívünk, porba hull büszkeségünk. Megnyílik a szemünk. A megtört szív a szív Lélek általi körülmetélésnek útján jár. Amikor megtérésre hívja Isten Izraelt, ezt teszi hozzá: „Szívedet és utódaid szívét körülmetéli Istened, az Úr, szeretni fogod Istenedet, az Urat, teljes szívedből, és élni fogsz.” (5Móz. 30.6). A Lélek általi körülmetélés Isten munkája. Ahhoz, hogy a kemény és ítélkező szív meglágyuljon, és Istent és a másik embert szerető szív legyen, a szívedet a Szentlélek erejében Jézus Krisztus jelenlétébe kell hoznod. Ő metéli azt körül. Ő gyógyítja meg. Ő változtatja meg. Hozd szíved az elé a Jézus elé, aki nem ítélkezett – de egy nap mindeneket ítélni fog. Ő egyedül a te bírád. Hozd annak jelenlétébe, aki helyetted

elhordozta az ítéletet a kereszten. Rögzítsd szíved szemeit arra, aki megszerezte számodra Isten igazságát, aki által teljes elfogadást, bocsánatot és békességet kapsz – ingyen. Tartsd magadat, figyelmedet, szívedet Jézus jelenlétében; újra és újra elmélkedj azon, amit ő megszerzett neked ahhoz, hogy megszabadulj az ítéleztől. Imádságban tedd egyre inkább a magadévá az evangélium nagy titkát, és lásd, hogyan formálja át Jézus a szívedet, a bensődet, a szavaidat, az életed. Most elkezdheted ezt, most bűnbánatot tarthatsz az ítélezéseid miatt, most megnyithatod a szíved Jézusnak. És amint kitartasz vele és benne, az ítélező szavakat felváltják a másokat áldó szavak, mert Jézus szava igaz: *„Amivel csordultig van a szív, azt szólja a száj.”* ÁMEN!